

Közbeszólás Moszkvából

Már a tankönyvekben is írva áll, hogy Sztálin, amíg a náci Németország meg nem támadta a Szovjetuniót, végzetes taktikát erőltetett a kommunista mozgalomra. Abból indult ki, hogy nincs különbség a polgári demokrácia hívei és a fasiszták között. A szociáldemokraták valójában szociálfasiszták, a weimari és a náci Németország ugyanazt a burzsoá osztálydiktatúrát valósítja meg, más-más eszközökkel. Ez a taktika egymás ellen uszította az antifasiszta erőket, és hatalomhoz segítette Hitlert.

Ha valamely társadalomban nem mutatkozik olyan kormányzásra esélyes párt vagy pártcsoporthoz tartozás, amelyet magas erkölcsi igényű emberek makulátlan lelkiismerettel támogathatnak, akkor közülük a finnyásabbak felhagynak azzal, hogy megkülönböztessék egymástól az amoralitás változatait. Azt tapasztalják, hogy minden rossz, és innen eljutnak odáig, logikai erőfeszítés és lelki kockázatok nélkül, hogy minden egyformán rossz. Ha pedig minden egyformán rossz, akkor választani sem érdemes köztük. A polgári demokrácia gyakran vacak múltú, vagy a szép múltat lukratív pragmatikusba terelő

és önmegtagadásig menően gyáva híveit egy kalap alá tuszkolják minden rendű és rangú demokrácia képviselőjévé, eltökélte ellenségeivel. A tisztá morál alapján álló közéleti értelmiségi ettől az egyformásító buzgalomtól persze még nem válik Sztálinná. Őt nem hatalmi cinizmus, hanem a tisztá erkölcsi kíváncsisága vezérli. De mivel közéleti ember, kötelességének gondolja, hogy másokat is megnyerjen ezeknek a kíváncsoknak. Eltekint attól a nyilvánvaló tényről, hogy csak olyanokat nyerhet meg, akikre hatnak az erkölcsi érvek, mert nem pusztán a hatalmi szempontok érvényesítését tekintik a politika feladatának. Minthogy nem óhajt különbséget tenni a kisebb és a nagyobb rossz között, nem lát kockázatot abban, hogy a nagyobb rossz esélyeit növeli. Így jut újra szerephez a sztálini logika abszurditása.

Ezeket a sorokat Moszkvából írom, ahol megkésve ért utol a hír, hogy barátaim, Schiffer András, Szalai Erzsébet és Tamás Gáspár Miklós az európai választások bojkottjára szólították fel a magyar választópolgárokat. Orbán Viktor, aki persze távolról sem Hitler, megköszönheti nekik ezt: az

ő táborában ugyanis egyetlen fajankó sem hallgat a fent említettekre. Ilyen fajankók csak a baloldali értelmiség soraiban találhatók. A felhívás kibocsátói ez persze nem érdekli, hiszen ők nem olyan kicsinyesek, hogy tisztá elveik alapzatán állva tetteik gyakorlati következményeit is mérlegeljék. Nem mérlegelték azt sem, hogy bojkottfelhívásukkal a pluralista demokrácia egyik alapintézményét gyöngí-

Nem mérlegelték azt sem, hogy bojkottfelhívásukkal a pluralista demokrácia egyik alapintézményét gyöngítik.

tik. Szeplőtelen lélekkel egyszerűen csak felelevenítették a sztálini észjárás abszurditását. Itt, Moszkvában ez fel sem tűnne, annyi minden emlékeztet erre az észjárásra. Például: a KGB központi épületének, a sztálini perek iszonyatát szimbolizáló Ljubjankának a falán egyetlen felirat látható. Ez nem a hírneves és névtelen áldozatok miriádjainak állít emléket, akik itt sínylődtek, és akik közül sokat ennek az épületnek a pincéjében

lőttek tarkón, hanem Jurij Andropovnak, a Szocialista Munka Hőse-nek, aki 1967 és 1982 között a fent említett épületben munkálkodott. Emléktáblája nem fedheti el a néma iszonyatot, de arra bizonyíték, hogy Oroszországban még sokáig nem alakulhat ki elfogadható erkölcsi értékrend. Ennek híján nem különböztethető meg egymástól a rossz meg a rosszabb.

Hazai idő szerint június tizenegyediké van, péntek, 01 óra. Mire ez az írásom megjelenhet, lezajlottak a választások. Nem közvetlen politikai érdek bírt rá arra, hogy megírjam ezt a cikket. Azt akarom vele üzeni, hogy csak így tovább, lányok és fiúk! Hatoljatok be még mélyebben a szovjet éjszakába, ahol minden téhen egyformán fekete.

Eörsi István

író